

ВПЛИВ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ПОКОЛІННЯ Y НА СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ПРАЦІ

©2023 РЕЗНІКОВА Н. В., ЧУГАЄВ О. А., ПТАЩЕНКО О. В., ІВАЩЕНКО О. А.

УДК 37.091
JEL: J11; J20; J24; J29

Резнікова Н. В., Чугаєв О. А., Птащенко О. В., Іващенко О. А. Вплив особливостей розвитку покоління Y на становлення сучасного міжнародного ринку праці

Цифровізація суспільства та економічних процесів у цілому суттєво вплинула на формування сучасного ринку праці, що привело до появи нових суспільних потреб і необхідності нових фахівців і нових ринкових ніш. У наведеній роботі розглянуто особливості сучасного ринку праці з точки зору демографічних вікон та особливостей сприйняття сучасних поколінь. З початку XX століття виділяють шість поколінь, на теперішній час найбільш задіяні в трудових відносинах три покоління. Покоління X звикло покладатися передусім на себе. Можливість реалізуватися, проявити цю самостійність важлива для таких людей і в кар'єрі. Представники покоління X хочуть займатися роботою, яка дає простір для творчості та широти думки. Якщо не давати їм такої можливості, то вони втрачають інтерес. Для таких людей важливо завжди мати можливість вибору, відкрити перспективу. Одна з найпомітніших рис покоління Y – залежність від знань, які вони знаходять не у книжках з бібліотек, а на інтернет-ресурсах. Це покоління, яке обожнює вчитися, адже навчання для міленіалів – це щось цікаве та самобутнє. Те, що раніше можна було дізнатися виключно від вчителів та викладачів, для «ігреків» стає легкодоступним. Це зумовлює ще одну рису цього покоління – надмірну довіру до інформації, що подана на онлайн-сервісах, особливо без наявності будь-якої цензури на неї. Для цього покоління самореалізація виходить на перший план. Не можна сказати, що їх не цікавить сім'я, однак на першому місці все ж залишається кар'єрне зростання. Покоління Z відрізняється абсолютною відсутністю чітко визначеної життєвої позиції. На відміну від усіх їхніх попередників, «зетів» не мотивують ані гроші, ані будь-яке кар'єрне зростання. Більше того, вони геть не самостійні та постійно потребують, аби хтось вказував їм на те, чим вони мають займатися. Люблять вчитися, швидко засвоюють нові знання. Великі обсяги інформації не становлять для них жодних труднощів. «Зети» відрізняються своєю неймовірною багатозадачністю та креативністю. Вони обожнюють знаходити рішення у складних ситуаціях і розв'язувати найскладніші задачі. Визначивши основні риси поколінь, можна зазначити, що формування сучасного ринку праці залежить від багатьох обставин формування сучасного цифрового світу. Так, на цей процес суттєво впливає стратегія цифровізації, яка впроваджуються національними урядами для забезпечення конкурентоспроможності національних економік. При цьому цифрова економіка із суттєвою орієнтацією на інклюзивність може посилити вплив природних монополій та сприяти концентрації, що в умовах відсутності дієвих і прозорих інститутів у суспільстві може призвести до посилення державного контролю та підпорядкування політики інтересам відповідних еліт.

Ключові слова: розподіл праці, трудові відносини, демографічне вікно, ринок праці, покоління, демографічна залежність поколінь.

Табл.: 4. **Бібл.:** 20.

Резнікова Наталія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01033, Україна)

E-mail: nreznikova@knu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2570-869X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/l-2491-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202286915>

Чугаєв Олексій Анатолійович – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01033, Україна)

E-mail: chugaiev@knu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3315-2919>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAB-7820-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57656609400>

Птащенко Олена Валеріївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: Olena.Ptashchenko@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2413-7648>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2133774>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57215814236>

Іващенко Оксана Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Національна академія статистики, обліку та аудиту (вул. Підгірна, 1, Київ, 04107, Україна)

E-mail: OAlvashchenko@nasoa.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8490-778X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/l-4533-2018>

UDC 37.091
JEL: J11; J20; J24; J29

Reznikova N. V., Chugaiev O. A., Ptashchenko O. V., Ivashchenko O. A. The Influence of the Features of the Development of Generation Y on the Formation of the Modern International Labor Market

The digitalization of society and of economic processes in general has significantly influenced the formation of the modern labor market, which has led to the emergence of new social needs and necessities for new specialists and new market niches. In the presented publication, the features of the modern labor market are considered from the point of view of demographic windows and features of the perception of modern generations. Since the beginning of the twentieth

century, six generations have been distinguished, at present three generations are most involved in labor relations. Representatives of generation X are used to relying primarily on themselves. The opportunity to be realized, to express this very independence is important for such people also regarding their careers. Representatives of generation X will be more willing to do work that gives space for creativity and breadth of thought. If you do not give them such an opportunity, then they lose interest. For such people, it is important to always have a choice, an open perspective. One of the most notable features of Generation Y is the dependence on knowledge, which they find not in books from libraries, but on Internet resources. This is a generation that loves to learn, because studying for millennials is something interesting and peculiar. What used to be learned exclusively from teachers and tutors becomes easily accessible to the «upsilons». This leads to another feature of this generation – excessive trust in the information provided by online services, especially when there is no censorship. For this generation, self-realization comes to the fore. This is not to say that they are not interested in the family, but career growth still remains in the first place. Generation Z is characterized by the absolute absence of a well-defined life position. Unlike all their predecessors, the «zetans» are not motivated by either money or any career growth. Moreover, they are completely dependent and have constant need of someone to point them out what they should do. They love to learn, quickly acquire new knowledge. Large amounts of information appear of no difficulty for them. «Zetas» are distinguished by their incredible multitasking and creativity. They love to find solutions in difficult situations and solve the most complex problems. Having identified the main features of generations, it can be noted that the formation of the modern labor market depends on many circumstances of the formation of the modern digital world. Thus, this process is significantly influenced by the digitalization strategy implemented by national governments to ensure the competitiveness of national economies. At this, too, a digital economy with a significant focus on inclusiveness can increase the influence of natural monopolies and promote concentration, which in the absence of effective and transparent institutions in society can lead to increased control on the part of the State and subordination of politics to the interests of the relevant elites.

Keywords: division of labor, labor relations, demographic window, labor market, generation, demographic dependence of generations.

Tabl.: 4. Bibl.: 20.

Reznikova Nataliia V. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of World Economy and International Economic Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv (60 Volodymyrska Str., Kyiv, 01033, Ukraine)

E-mail: nreznikova@knu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2570-869X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/l-2491-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57202286915>

Chugaiev Oleksii A. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of World Economy and International Economic Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv (60 Volodymyrska Str., Kyiv, 01033, Ukraine)

E-mail: chugaiev@knu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3315-2919>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAB-7820-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57656609400>

Ptashchenko Olena V. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of International Economic Relations, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: Olena.Ptashchenko@hneu.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2413-7648>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2133774>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57215814236>

Ivashchenko Oksana A. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department for Economics and Management of Foreign Economic Activities, The National Academy of Statistics, Accounting and Auditing (1 Pidhirna Str., Kyiv, 04107, Ukraine)

E-mail: OAIvashchenko@naso.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8490-778X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/l-4533-2018>

Провідні країни світу виходять на нову траєкторію зростання, і це стосується і темпів, і чинників, і якості. Багато критеріїв, за якими оцінювали динаміку розвитку ще наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття, потребують перегляду. Нові технології, інновації, що впроваджуються, у тому числі невеликими компаніями, радикально та швидко змінюють ринки і галузі. Це по-новому визначає поведінку на ринку і підходи до реалізації великих довгострокових проєктів. У сучасному світі втрачаються галузеві критерії прогресивності або відсталості, а це означає, що інноваційним потенціалом володіють практично всі галузі [19; 20].

Саме тому на перший план у міжнародному розподілі праці в умовах глобалізації та цифровізації виходить розгляд особливостей демографічних верств суспільства. Але вже не в плані вікових особливостей, а з точки зору формування поведінкових і споживчих особливостей формування поколінь.

Останнім часом усе більшого значення набуває теорія поколінь, запропонована американськими вченими Нілом Хоувом (Neil Howe) і Вільямом Штраусом (William Strauss) у 1991 р., згідно з якою представники кожного покоління народилися в певний період і зазнали впливу подібних або схожих подій, тому мають тотожні цінності. Це цінності стають визначальною базою для покоління, тобто так чи інакше зумовляють поведінку типових представників, спосіб спілкування та вирішення конфліктів, встановлення цілей, побудову стосунків та управління людськими зобов'язаннями. Сучасний ринок праці має адаптуватися до цих відмінностей, якщо хоче залучити представників того чи іншого покоління.

Демографічні відмінності між країнами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) і країнами, що не є членами ОЕСР, впливають на ключові макроекономічні змінні, маючи довгостроковий характер свого прояву. Безперечно, такий

стан речей формує зачароване коло залежності створення нових робочих місць від сукупного попиту, а той, своєю чергою, – від спроб світової економіки позбутися рецесійних вад, які, безперечно, відображають структурні недосконалості національних економік. Проблема низької продуктивності праці в еру технологізації та інноватизації процесу виробництва деформує сприйняття людини як носія навичок і вмінь [3–6; 14].

Демографічне вікно – це ситуація, за якої співвідношення працюючого населення і так званих утриманців (дітей і пенсіонерів) є оптимальним для забезпечення економічного зростання.

Проблематику ринку праці у своїх роботах розглядають такі відомі вчені-економісти, як А. Сміт, Д. Рікардо, Б. Олін, які особливий внесок здійснили в розвиток теорії поділу праці; значними також є дослідження наших сучасників, зокрема І. І. Дахна, А. П. Киреева, Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручника, В. В. Рокочі, А. С. Філіпенка, В. І. Фомичева, Ю. В. Шишкова та інших.

Щодо питань демографічних змін і прояву особливостей різних поколінь, то вони знайшли своє відображення в роботах Джейн Деверсон, Ніла Хоува, Вільяма Штрауса, Дугласа Коупленда, Філіпа Котлера та інших.

Саме тому актуальним стає розгляд міжнародного ринку праці з позиції демографічних вікон.

Метою роботи є розгляд поняття демографічного вікна та розвитку сучасного покоління Y щодо їх впливу на становлення сучасного міжнародного ринку праці.

Для покоління Y період 2002–2011 рр. є періодом входження на ринок праці, а 2012–2021 рр. – роками кар'єрного зростання (табл. 1). Разом із тим, у 2011 р. керівні посади в суспільстві переважно займали бебі-бумери. А з 2021 р. їх почали доповнювати представники покоління X. З точки зору електоральної структури населення США у 2001 р. основну частину становили покоління бебі-бумерів

та X. У 2011 р. до них тільки почало приєднуватися покоління Y. У 2021 р. покоління X та Y переважали над попередніми поколіннями. Відповідно, покоління Y одержало перший економічний досвід під час кризи 2007–2009 рр. і в найближчі передкризові та посткризові роки. А почало активно впливати на порядок денний у політиці в період корона кризи, у 2020 р.

Щодо демографічного вікна, у табл. 2 наведено коефіцієнт вікової залежності (кількість дітей і людей похилого віку відносно осіб працездатного віку, %) – *Age dependency ratio, young + old (% of working-age population)*:

Для США в період 2004–2011 рр. цей показник був найнижчим, тобто об'єктивні передумови склалися так, що представникам працездатного віку легше мало було утримувати дітей та пенсіонерів (на 2 працездатних припадало менше 1 утриманця), разом із тим це був період кризи 2007–2009 рр. Сталася парадоксальна ситуація – масштабна криза під час демографічного вікна. Схожа ситуація склалася і в інших розвинутих країнах і країнах з доходами вище середнього, – в ЄС і Центральній Європі. В Україні демографічне вікно тривало в районі 2000–2017 рр., особливо у 2009–2013 рр. У Німеччині та Японії демографічне вікно вже було пройдено на межі XX–XXI століть, а зараз дається взнаки проблема старіння населення (особливо в Японії). У країнах з доходами нижче середнього, й особливо з низькими доходами, демографічне вікно ще не настало. В Латинській Америці та Індії воно щойно відкрилося, на Близькому Сході наближається. Незважаючи на низхідну динаміку, в умовах високої народжуваності Африка південніше Сахари ще навіть не наблизилася до демографічного вікна [7–9].

Цікавою є ситуація демографічного супервікна (коли на 3-х працездатних припадає практично 1 утриманець). На короткий період часу наблизилася до цього Саудівська Аравія (2018–2019 рр.). Але найкласичніший приклад – це Китай у 2006–2014 рр., коли дітей було вже мало внаслідок політики обме-

Таблиця 1

Частка поколінь у населенні США

Покоління	Роки народження	Вік, 2001 р., роки	Вік, 2011 р., роки	Вік, 2021 р., роки	Частка, 2001 р., %	Частка, 2011 р., %	Частка, 2021 р., %
Generation Z	1997–2010	0–4	1–14	11–24	6	20	17
Generation Y, Millennials	1981–1996	5–20	15–30	25–40	24	22	22
Generation X	1965–1980	21–36	31–46	41–56	23	21	20
Baby Boomers II (Generation Jones)	1955–1964	37–46	47–56	57–66	16	14	12
Baby Boomers I	1946–1954	47–55	57–65	67–75	12	10	8
Silent Generation	1928–1945	56–73	66–83	76–93	14	10	6

Джерело: складено за даними World Bank і Beresford Research [1; 2].

Коефіцієнт вікової залежності, %

Рік	Світ	Високий дохід	Дохід вище середнього	Дохід нижче середнього	Низький дохід	Європейський Союз	Центральна Європа та країни Балтії	Латинська Америка та Карибський басейн	Північна Африка та Близький Схід	Африка на південь від Сахари	Східна Азія та Тихоокеанський регіон	Сполучені Штати Америки	Німеччина	Об'єднане Королівство	Японія	Китай	Індія	Бразилія	Російська Федерація	Саудівська Аравія	Нігерія	Україна
1997	61,2	49,2	52,8	71,4	94,1	48,4	48,4	63,5	74,3	92,4	51,1	51,9	46,5	54,2	45,2	48,6	68,0	58,1	48,9	66,4	88,0	50,4
1998	60,4	49,1	51,8	70,3	94,2	48,3	47,8	62,6	72,1	91,8	50,2	51,6	46,4	54,0	45,9	47,6	67,1	56,9	47,5	64,9	87,4	49,0
1999	59,7	49,0	50,9	69,1	94,0	48,3	47,1	61,7	69,8	91,2	49,5	51,3	46,6	53,7	46,6	46,8	66,3	55,8	45,8	63,7	87,0	47,3
2000	59,0	48,9	49,9	68,1	93,8	48,3	46,4	60,8	67,7	90,7	48,8	50,9	47,1	53,3	47,4	45,9	65,4	54,6	44,2	62,7	86,9	46,0
2001	58,3	48,8	48,9	67,0	93,5	48,3	45,7	59,9	65,6	90,2	47,9	50,6	47,7	52,9	48,4	44,7	64,6	53,6	42,9	61,8	86,9	45,0
2002	57,5	48,8	47,6	66,1	93,2	48,3	45,0	59,1	63,7	89,7	46,8	50,2	48,2	52,5	49,4	43,3	63,7	52,6	41,7	60,9	87,1	44,5
2003	56,7	48,7	46,4	65,3	92,8	48,3	44,4	58,2	62,0	89,3	45,8	49,9	48,7	52,1	50,3	41,8	62,9	51,6	41,1	60,1	87,4	44,5
2004	56,0	48,6	45,3	64,4	92,4	48,3	43,9	57,3	60,4	88,8	44,8	49,5	49,4	51,7	51,1	40,5	62,0	50,7	41,0	59,2	87,7	44,5
2005	55,3	48,5	44,2	63,5	92,0	48,5	43,4	56,5	58,8	88,5	43,7	49,2	50,1	51,3	52,1	39,0	61,1	49,9	40,9	57,4	88,1	44,3
2006	54,7	48,4	43,3	62,7	91,4	48,6	43,2	55,7	57,1	88,2	42,9	48,9	50,9	50,9	53,4	38,0	60,1	49,1	40,7	54,6	88,5	44,1
2007	54,2	48,4	42,8	61,9	90,9	48,7	43,0	54,9	55,5	88,0	42,5	48,7	51,3	50,7	54,8	37,5	59,2	48,4	40,4	52,2	88,9	43,7
2008	53,8	48,4	42,4	61,2	90,4	48,8	43,0	54,2	54,3	87,7	42,2	48,8	51,5	50,8	56,2	37,2	58,2	47,7	39,8	49,9	89,3	43,2
2009	53,5	48,5	42,1	60,5	89,9	49,1	43,1	53,4	53,4	87,5	42,0	48,9	51,8	51,1	57,4	37,1	57,3	47,0	39,2	47,9	89,7	42,7
2010	53,2	48,6	41,9	59,8	89,5	49,4	43,4	52,7	52,9	87,3	41,9	49,0	51,6	51,4	58,2	37,1	56,4	46,3	38,8	46,3	89,9	42,2
2011	53,1	48,9	41,9	59,2	88,9	49,8	43,8	52,1	52,8	87,1	41,9	49,3	51,3	52,0	58,9	37,3	55,4	45,7	39,0	45,3	90,1	41,9
2012	53,1	49,3	42,1	58,7	88,4	50,5	44,5	51,5	53,0	86,9	42,1	49,8	51,1	52,9	60,4	37,7	54,6	45,0	39,9	44,5	90,3	42,2
2013	53,1	49,9	42,4	58,2	88,2	51,1	45,3	50,9	53,3	86,7	42,5	50,2	51,1	53,7	62,6	38,2	53,7	44,5	41,0	43,7	90,3	42,8
2014	53,3	50,5	42,8	57,8	87,9	51,9	46,2	50,4	53,8	86,3	43,0	50,5	51,4	54,4	64,8	38,9	52,9	44,0	42,3	43,1	90,2	43,7
2015	53,4	51,0	43,3	57,4	87,4	52,6	47,1	50,0	54,2	85,9	43,5	50,7	51,9	55,1	66,7	39,6	52,1	43,7	43,8	42,5	89,9	44,7
2016	53,5	51,5	43,8	57,0	86,8	53,2	48,2	49,6	54,5	85,4	44,0	51,2	52,5	55,7	68,0	40,5	51,4	43,4	45,2	41,8	89,5	45,7
2017	53,7	52,1	44,5	56,6	86,0	53,9	49,4	49,3	54,7	84,9	44,7	51,8	53,1	56,3	69,1	41,5	50,7	43,2	46,4	40,9	89,0	46,6
2018	53,9	52,6	45,2	56,2	85,2	54,6	50,6	49,0	54,8	84,3	45,4	52,2	53,9	56,8	69,9	42,6	50,0	43,2	47,4	40,1	88,3	47,2
2019	54,1	53,1	45,8	55,8	84,3	55,2	51,9	48,8	54,8	83,7	46,0	52,7	54,7	57,2	70,5	43,4	49,4	43,1	48,3	39,4	87,7	47,8
2020	54,1	53,7	46,2	55,4	83,4	55,8	53,0	48,5	54,8	83,0	46,5	53,2	55,6	57,5	70,9	44,1	48,8	43,1	49,2	39,7	86,9	48,2
2021	54,1	54,2	46,4	54,9	82,6	56,3	53,8	48,2	54,8	82,2	46,8	53,7	56,4	57,7	71,1	44,5	48,1	43,1	50,0	40,4	86,1	48,4

Джерело: склзладено за даними World Bank і Beresford Research [1; 2].

ження народжуваності, а осіб похилого віку ще мало. Відповідно, це сприяло здатності населення робити заощадження, які могли інвестуватися в прискорене економічне зростання [10–13]. По мірі старіння населення Китай вийшов із ситуації супервікна, але все ще перебуває в більш вигірній ситуації порівняно з розвинутими країнами та країнами з доходами нижче середнього. Тобто є об'єктивні передумови для уповільнення економічного зростання в Китаї: переходу з часом від надвисоких темпів економічного зростання до просто високих або звичайних.

Гіпотезу про зв'язок між коефіцієнтом вікової залежності та валовими внутрішніми заощадженнями у % ВВП (*Gross domestic savings, % of GDP*) підтверджують дані табл. 3. Коефіцієнт кореляції по всіх країнах в охопленій період становив $-0,38$. Тобто валові заощадження в середньому залежали на 15% (коефіцієнт детермінації) від демографічної динаміки. За просторовими даними такий зв'язок був особливо сильним в 1998 р. ($-0,49$), найслабшим у 2020–2021 рр. ($-0,33$). Часові ряди в розрізі окремих країн не показують стабільної кореляції, вона може бути як негативною так і позитивною. Наприклад, у США вона була позитивною ($0,55$), що підтверджує парадокс про те, що масштабна криза 2007–2009 р. сталася під час демографічного вікна в цій країні. Як правило, позитивна кореляція характерна і для інших розвинутих країн Європи. Для Китаю характерна найсильніша негативна кореляція ($-0,88$), тобто для цієї країни демографічний детермінізм найяскравіший. Сильна негативна кореляція простежується також для країн з низьким доходом ($-0,68$) – які ще не досягли демографічного вікна, та Японії ($-0,69$) – яка, навпаки, його давно пройшла.

Якщо прорахувати кореляцію коефіцієнта вікової залежності з рівнем безробіття, то вона майже відсутня ($-0,06$), з безробіттям серед молоді (15–24 років) слабка негативна ($-0,19$). Але найсильнішою є кореляція з різницею рівня безробіття серед молоді та загальним рівнем безробіття ($-0,29$) – табл. 4. Тобто низьке демографічне навантаження на працююче населення, як правило, сприяє вищим заощадженням, але це де-факто супроводжується більшою дискримінацією молоді щодо знаходження робочих місць порівняно зі старшими поколіннями. Сильніша негативна кореляція спостерігалася після криз: у 2009–2014 рр. і 2021 р., але в цілому була достатньо стабільною. По основних країнах і групах країн кореляція за часовими рядами або негативна (більш характерно для відносно бідніших країн), або незначуща. Виняток становить Німеччина, де кореляція позитивна: в ній підвищений рівень безробіття для молоді має місце за межами демографічного вікна. Для США кореляція становила $-0,60$, для України $-0,10$.

Покоління Y почало формувати свою систему уявлень про нормальність у дитинстві: в 1980–

1990 рр., у перше десятиліття ХХІ століття «ігреки» увійшли на ринок праці, у друге – почали просуватися по кар'єрних сходах, почали впливати на вибори як потужна група тиску, але все ще мало належали до топ-осіб, що приймають рішення [15–18].

У США на їх долю припало дві масштабні економічні кризи – 2007–2009 рр. і 2020 р. Перша виявилася парадоксальною з точки зору концепції демографічного вікна, адже сталася за нижчого рівня коефіцієнта вікової залежності. Для більшості світу характерна протилежна закономірність, за якої низьке навантаження на працюючих щодо утримання дітей та пенсіонерів сприяє вищому рівню заощаджень (кореляція $-0,38$), які є джерелом фінансування прискореного економічного зростання. Наприклад, у Китаї демографічне супервікно 2006–2014 рр. супроводжувалося піковими валовими внутрішніми заощадженнями на рівні 47,5–51% ВВП.

В Японії та Німеччині вхід на ринок праці покоління Y відбувався вже після демографічного вікна. У США, Китаї, Україні – під час мінімуму коефіцієнта вікової залежності. У Латинській Америці, Індії та частково в країнах Близького Сходу демографічне вікно сформувалося вже в період зрілості покоління Y. В Африці південніше Сахари коефіцієнт вікової залежності залишається на високому рівні, він поступово зменшується, але не кардинально.

Але демографічне вікно не допомагає усунути вищу вразливість молоді до безробіття (кореляція $-0,29$). Наприклад, у США найвища різниця рівня безробіття серед молоді та загальним рівнем безробіття була у 2009–2013 рр., у Китаї – у 2014–2021 рр., тобто в моменти початку виходу з демографічного вікна.

Таким чином, подібна ситуація була донедавна і в Китаї, який став центром тяжіння для багатьох багатонаціональних підприємств. Зараз демографічне вікно відкривається в Індії. В Європі ж воно закрилося ще на початку 90-х років минулого століття. А тому європейські країни зацікавлені у припливі кваліфікованої робочої сили. Це пов'язано з бажанням отримати «перший і другий демографічні дивіденди». Суть «першого демографічного дивіденду» зводиться до збільшення частки працездатного населення та скорочення кількості утриманців «низьку» через падіння народжуваності. Завдяки цьому зростає обсяг виробленого продукту за незначного споживання. Але з часом старіння тієї частини населення, яка забезпечувала демографічні дивіденди у працездатному віці, за тієї ж низької народжуваності, «віднімає» так званий перший дивіденд.

Водночас створюються передумови для отримання «другого демографічного дивіденду», який виникає через накопичення громадянами середнього віку капіталу на пенсійних рахунках. Саме такі зміни в накопиченні, як вважається, були одним із чинників попиту, що спричинив розвиток фінансових іннова-

Валові внутрішні заощадження, % ВВП

Рік	Світ	Високі доходи	Дохід вище середнього	Дохід нижче середнього	Низький дохід	Європейський Союз	Центральна Європа та країни Балтії	Латинська Америка та Карибський басейн	Близький Схід та Північна Африка	Африка на південь від Сахари	Східна Азія та Тихоокеанський регіон	Сполучені Штати Америки	Німеччина	Об'єднане Королівство	Японія	Японія	Індія	Бразилія	Російська Федерація	Саудівська Аравія	Нігерія	Україна
1997	24,7	24,8	25,2	23,2	6,1	24,0	21,6	19,2	25,4	20,6	32,9	21,2	24,5	18,2	32,1	40,4	25,1	15,2	24,2	44,3	18,4	24,7
1998	24,2	24,4	25,4	21,1	3,0	24,5	21,7	19,2	21,5	18,8	32,4	21,2	25,2	17,7	31,3	39,5	24,3	15,8	23,8	37,6	18,5	24,2
1999	24,0	24,0	26,1	21,5	3,7	24,3	20,8	19,3	27,2	20,3	30,8	20,7	24,6	17,0	29,7	37,4	23,8	15,5	31,9	46,6	23,0	24,0
2000	24,4	24,1	26,8	24,6	7,5	24,4	20,6	19,9	32,8	24,5	31,0	20,0	24,7	17,1	29,8	36,4	24,3	16,6	38,7	57,2	24,7	24,4
2001	23,4	22,9	27,0	23,3	11,4	24,5	20,3	19,4	30,6	21,3	30,2	18,6	24,6	16,4	28,3	38,1	24,1	16,5	34,2	37,7	23,2	23,4
2002	23,0	22,3	28,2	23,7	11,0	24,4	19,6	20,1	30,7	22,0	29,9	17,7	25,0	15,8	27,2	39,0	25,7	18,3	30,9	34,0	24,4	23,0
2003	23,1	22,2	29,3	25,0	10,5	23,9	19,8	20,1	33,3	21,8	30,6	17,2	24,2	15,7	27,3	42,0	27,6	19,1	31,4	33,6	24,4	23,1
2004	24,0	22,8	31,2	27,6	10,5	24,4	21,0	22,4	35,7	22,6	31,8	17,5	25,0	15,3	27,5	44,8	31,2	21,3	32,6	35,7	28,5	24,0
2005	24,5	23,0	31,8	28,7	10,8	24,1	21,5	22,4	40,1	24,3	32,4	17,7	24,7	15,7	27,5	45,6	32,3	20,6	33,2	35,2	23,3	24,5
2006	25,4	23,4	33,3	30,4	12,3	24,8	22,6	23,3	41,4	28,1	33,6	17,8	26,0	16,3	27,4	47,4	34,1	20,5	33,8	44,3	21,8	25,4
2007	25,9	23,8	34,3	29,3	10,8	25,7	24,0	23,2	40,6	23,0	35,1	17,5	28,2	16,5	27,5	49,0	34,4	21,2	33,9	24,4	22,3	25,9
2008	25,9	23,1	35,5	29,2	9,9	24,9	23,3	23,1	42,5	25,9	35,5	16,0	27,5	15,7	26,2	50,2	32,8	21,4	33,3	30,4	19,7	25,9
2009	23,9	20,8	34,3	27,4	7,9	22,3	22,2	20,6	34,3	21,6	34,7	14,9	23,6	13,6	23,1	49,9	32,6	18,4	24,6	23,3	15,4	23,9
2010	25,4	21,7	35,7	29,7	11,6	22,8	22,1	22,4	39,3	22,4	36,2	15,1	25,3	14,5	23,9	51,1	34,3	20,8	29,8	24,0	15,6	25,4
2011	26,2	22,4	36,0	29,5	16,0	23,4	23,4	22,4	42,6	23,0	36,1	15,3	26,5	14,9	22,9	49,8	32,7	21,1	32,0	25,4	14,5	26,2
2012	26,4	22,7	35,9	28,6	13,6	23,1	23,2	21,5	42,1	24,2	35,9	16,6	25,8	14,7	22,4	48,9	32,9	20,1	30,6	33,2	11,8	26,4
2013	26,5	22,9	35,5	26,7	14,0	23,4	23,8	20,3	40,6	20,1	36,7	17,5	25,8	14,9	22,0	48,3	32,1	19,4	28,2	20,0	8,2	26,5
2014	26,6	23,2	35,5	26,6	17,9	24,1	24,7	18,8	37,4	21,8	37,2	17,9	27,0	15,5	22,4	47,5	31,4	17,9	28,2	21,8	9,9	26,6
2015	26,6	23,2	35,7	24,5	19,0	25,1	26,0	18,8	30,0	18,4	37,4	18,3	27,3	16,1	24,6	46,0	30,6	16,3	29,6	15,5	13,3	26,6
2016	26,3	23,1	35,2	24,8	17,3	25,3	25,6	18,5	29,5	17,9	36,8	17,9	27,3	16,0	25,6	45,0	30,4	15,4	28,3	13,1	14,8	26,3
2017	26,9	23,5	35,4	25,8	19,5	25,8	25,4	18,4	31,6	19,9	37,5	18,1	28,1	16,9	26,0	45,1	30,5	15,3	28,9	15,5	12,2	26,9
2018	27,3	23,8	36,5	25,7	14,6	26,0	25,5	18,6	34,6	19,4	37,6	18,3	28,0	16,6	25,6	44,9	29,9	15,5	31,9	17,8	9,9	27,3
2019	27,1	23,7	35,8	25,0	14,1	26,4	25,8	18,7	32,8	20,0	36,9	18,6	27,8	16,7	25,5	44,0	28,1	14,9	30,3	19,8	6,8	27,1
2020	26,9	23,2	36,7	24,3	14,2	26,0	25,1	19,4	26,3	21,7	37,3	18,1	27,7	17,6	25,2	44,7	27,1	16,6	29,0	27,4	7,4	26,9
2021	28,0	23,6	38,6	26,1	10,9	27,0	25,7	20,5	31,5	23,3	38,8	17,4	28,6	17,2	24,7	45,7	29,3	19,9	32,2	32,7	12,7	28,0

Джерело: складено за даними World Bank і Beresford Research [1; 2].

Таблиця 4

Різниця рівня безробіття серед молоді та загальним рівнем безробіття, в. п.

Рік	Світ	Високий дохід	Дохід вище середнього	Дохід нижче середнього	Низький дохід	Європейський Союз	Центральна Європа та країни Балтії	Латинська Америка та Карибський басейн	Близький Схід та Північна Африка	Африка на південь від Сахари	Східна Азія та Тихоокеанський регіон	Сполучені Штати Америки	Німеччина	Об'єднане Королівство	Японія	Китай	Індія	Бразилія	Російська Федерація	Саудівська Аравія	Нігерія	Україна
1997	7,3	8,7	6,1	8,4	2,9	12,4	10,7	6,6	12,3	5,6	4,2	6,4	0,8	6,5	3,3	3,4	10,5	6,7	11,7	20,1	5,7	8,7
1998	7,5	8,4	6,6	8,6	2,8	11,2	10,5	7,0	12,4	5,6	4,7	5,9	0,0	6,2	3,6	3,5	10,7	8,3	13,9	19,0	5,7	10,8
1999	7,7	8,5	6,7	8,9	2,8	11,7	13,3	7,3	12,0	5,8	5,0	5,7	0,0	6,3	4,5	3,5	10,9	8,6	10,9	18,3	5,7	11,2
2000	7,8	8,1	6,8	9,0	3,1	11,1	14,5	7,5	13,3	5,9	4,9	5,3	0,6	6,4	4,4	3,6	10,8	8,4	10,1	20,7	5,7	10,8
2001	7,9	8,1	7,1	9,1	3,6	10,8	15,6	7,3	14,0	6,1	5,3	5,8	0,0	5,6	4,6	4,2	11,0	8,5	9,0	21,4	5,7	10,1
2002	8,1	8,4	7,5	9,1	3,6	11,1	16,3	7,9	13,9	6,3	5,7	6,2	0,8	5,8	4,7	4,7	11,1	8,8	7,7	23,3	5,7	9,2
2003	8,2	8,6	7,8	9,1	3,4	11,1	16,2	8,0	14,1	6,5	5,9	6,4	1,2	6,5	4,9	5,1	11,4	9,2	9,3	24,6	5,7	8,1
2004	8,2	8,7	7,6	9,2	4,8	11,4	16,2	8,1	13,3	6,4	6,0	6,3	2,3	6,0	4,8	4,9	11,5	9,0	9,4	25,7	5,7	7,5
2005	8,3	8,7	7,5	9,6	6,0	11,5	15,1	7,9	14,2	6,3	6,3	6,1	4,4	7,9	4,2	5,0	11,7	9,9	8,4	26,7	5,8	8,2
2006	8,1	8,4	7,2	9,5	6,2	10,7	13,7	7,5	14,1	6,3	6,1	5,8	3,5	8,4	4,1	4,9	12,1	9,2	9,3	27,1	5,8	7,5
2007	8,0	7,8	7,0	9,3	7,2	9,4	10,9	7,1	13,2	6,2	5,8	5,8	3,3	8,9	4,0	4,8	12,5	8,4	8,4	23,6	5,8	6,8
2008	8,0	8,2	7,0	9,3	7,5	9,5	10,1	7,1	13,7	5,9	5,7	7,0	3,0	9,3	3,3	5,1	12,7	8,1	7,8	23,6	5,8	6,7
2009	8,4	9,8	7,7	9,7	8,3	12,2	13,1	7,8	13,2	6,0	5,9	8,2	3,5	11,4	4,1	5,4	13,4	9,3	10,1	24,0	5,8	9,5
2010	8,5	10,1	7,5	9,9	5,3	12,8	14,5	7,4	14,0	6,4	5,7	8,7	2,9	11,9	4,3	5,2	13,9	8,6	9,7	23,6	5,8	9,7
2011	8,7	10,2	7,5	10,2	5,5	13,6	15,7	7,5	14,5	6,4	5,9	8,3	2,7	13,1	3,7	5,4	14,2	8,5	9,0	23,3	5,8	10,0
2012	9,0	10,5	7,6	10,6	4,8	14,8	16,2	7,3	15,9	6,3	5,8	8,1	2,7	13,2	3,9	5,6	14,8	8,7	9,5	22,9	6,0	10,4
2013	9,2	10,6	7,8	10,9	6,3	15,4	16,5	7,6	15,7	6,1	5,9	8,1	2,6	13,0	2,8	5,7	15,3	8,7	8,7	24,1	6,1	10,6
2014	9,3	10,1	8,0	11,0	6,3	15,0	14,6	7,6	15,8	5,6	6,1	7,2	2,8	10,8	2,7	5,9	15,8	8,9	8,9	25,2	4,2	14,4
2015	9,6	9,4	8,4	11,5	7,4	14,1	12,9	8,1	17,0	5,6	6,3	6,3	2,6	9,3	2,1	6,1	16,3	11,1	10,8	24,2	3,9	13,5
2016	9,9	8,6	9,1	11,8	7,7	13,2	11,2	9,4	17,1	6,0	6,1	5,5	2,9	8,1	2,0	6,0	16,8	15,2	11,2	19,4	6,1	13,8
2017	10,0	8,1	9,2	12,0	7,9	11,9	9,7	9,5	17,3	5,9	6,0	4,8	3,0	7,7	1,8	6,0	17,2	16,0	11,2	22,1	6,1	9,4
2018	10,0	7,7	9,3	12,2	8,2	10,8	8,4	9,6	16,2	6,2	5,9	4,7	2,8	7,2	1,2	5,8	17,7	15,8	12,2	22,8	7,7	9,1
2019	10,0	7,4	9,6	11,9	8,5	10,2	7,9	9,7	15,0	6,6	5,9	4,7	2,6	7,3	1,5	6,2	17,5	15,4	10,7	17,3	9,2	7,2
2020	10,7	9,4	10,6	12,2	10,3	11,9	9,2	10,7	16,4	7,1	6,5	6,8	3,4	9,0	1,8	6,9	16,9	16,8	11,4	20,7	10,0	7,7
2021	11,8	8,3	10,7	14,5	14,4	12,4	11,0	11,4	16,7	7,0	6,6	4,1	3,4	8,7	1,6	6,5	22,3	17,5	11,9	21,5	9,8	7,6

Джерело: складено за даними World Bank і Beresford Research [1; 2].

цій, адже свої заощадження населення бажало саме інвестувати. Тобто негативи та позитиви демографічних змін в економіці балансуються. І лише перспективний аналіз змін у структурі населення країни та забезпечення відповідних йому інституційних умов визначатимуть, наскільки обтяжливими або сприятливими виявляться демографічні зміни для конкретної країни. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. World Bank. World Development Indicators. Updated: 12/22/2022. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators#>
2. Age Range by Generation. Beresford Research. URL: <https://www.beresfordresearch.com/age-range-by-generation/>
3. Ball M. The Metaverse: What It Is, Where to Find it, and Who Will Build It 2020. URL: <https://www.matthewball.vc/all/themetaverse>
4. World Development Report 2016: Digital Dividends / The World Bank. 2016. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2016>
5. Elsässer L., Fastenrath F., Rehm M. Making the rich pay? Social democracy and wealth taxation in Europe in the aftermath of the great financial crisis. *European Political Science Review*. 2022. P. 1–20. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1755773922000510>
6. Encyclical Letter “Fratelli Tutti” of the Holy Father Francis on Fraternity and Social Friendship. 2020. URL: https://www.vatican.va/content/francesco/it/encyclicals/documents/papa-francesco_20201003_enciclica-fratelli-tutti.html
7. Global Freelancer Survey Report 2022. URL: <https://www.worksome.com/post/global-freelancer-survey-report-2022>
8. Hockly N. The digital generation. *ELT Journal*. 2011. Vol. 65. Iss. 3. P. 322–325. DOI: <https://doi.org/10.1093/elt/ccr041>
9. Piketty T. Capital et idéologie. Paris : Le Seuil, 2019. 1232 p.
10. Piketty T. Capital in the Twenty-First Century: A multidimensional approach to the history of capital and social classes. *British Journal of Sociology*. 2014. Vol. 65. Iss. 4. P. 736–747. DOI: <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12115>
11. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*. 2001. Vol. 9. Iss. 5. P. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.1108/10748120110424816>
12. Резнікова Н. В., Іващенко О. А. Нова норма світової економіки: зміст та ключові ознаки глобальних ризиків у контексті незалежності *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 9. С. 5–10. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2017/3.pdf
13. Reznikova N., Ivashchenko O., Rubtsova M. Global Problems as a Subject of Interdisciplinary Studies in the Focus of International Economic Security and Sustainable Development. *Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 24–31. DOI: [10.32702/2306-6806.2020.7.24](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.7.24)
14. Рубцова М. Ю., Резнікова Н. В. Проблема підвищення продуктивності праці людини та розвитку її ком-

- петентностей в умовах роботизації сфер виробництва та послуг. *Ефективна економіка*. 2018. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6634>
15. Рубцова М. Ю., Резнікова Н. В. Проблема самовизначення людини та поглиблення її компетенцій в умовах інклюзивного розвитку світового господарства: зв'язок з глобальними проблемами людства. *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6633>
 16. Schwab K., Malleret T. COVID-19: The Great Reset. Geneva: Forum Publishing. – 2020. – URL: https://straight2point.info/wp-content/uploads/2020/08/COVID-19_The-Great-Reset-Klaus-Schwab.pdf
 17. Schwab K., Vanham P. Stakeholder Capitalism: A Global Economy that Works for Progress, People and Planet. Hoboken : John Wiley & Sons, 2021. 304 p.
 18. Twenge J. M. iGen: Why Today’s Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy and Completely Unprepared for Adulthood – and What That Means for the Rest of Us. New York : Atria Books, 2017. 352 p.
 19. Watson I. R. Digital Natives or Digital Tribes? *Universal Journal of Educational Research*. 2013. Vol. 1. Iss. 2. P. 104–112. DOI: [10.13189/ujer.2013.010210](https://doi.org/10.13189/ujer.2013.010210)
 20. White D. S., Le Cornu A. Visitors and Residents: A new typology for online engagement. *First Monday*. 2011. Vol. 16. Iss. 9. DOI: <https://doi.org/10.5210/fm.v16i9.3171>

REFERENCES

- “Age Range by Generation. Beresford Research”. <https://www.beresfordresearch.com/age-range-by-generation/>
- Ball, M. “The Metaverse: What It Is, Where to Find it, and Who Will Build It 2020”. <https://www.matthewball.vc/all/themetaverse>
- “Encyclical Letter “Fratelli Tutti” of the Holy Father Francis on Fraternity and Social Friendship. 2020”. https://www.vatican.va/content/francesco/it/encyclicals/documents/papa-francesco_20201003_enciclica-fratelli-tutti.html
- Elsässer, L., Fastenrath, F., and Rehm, M. “Making the rich pay? Social democracy and wealth taxation in Europe in the aftermath of the great financial crisis”. *European Political Science Review* (2022): 1–20. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1755773922000510>
- “Global Freelancer Survey Report 2022”. <https://www.worksome.com/post/global-freelancer-survey-report-2022>
- Hockly, N. “The digital generation”. *ELT Journal*, vol. 65, no. 3 (2011): 322–325. DOI: <https://doi.org/10.1093/elt/ccr041>
- Piketty, T. “Capital in the Twenty-First Century: A multidimensional approach to the history of capital and social classes”. *British Journal of Sociology*, vol. 65, no. 4 (2014): 736–747. DOI: <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12115>
- Piketty, T. *Capital et idéologie*. Paris: Le Seuil, 2019.
- Prensky, M. “Digital Natives, Digital Immigrants”. *On the Horizon*, vol. 9, no. 5 (2001): 1–6. DOI: <https://doi.org/10.1108/10748120110424816>

- Reznikova, N. V., and Ivashchenko, O. A. "Nova norma svi-tovoi ekonomiky: zmist ta kliuchovi oznaky hlobalnykh ryzykiv u konteksti neozalezhnosti" [New Normal of the Global Economy: The Meaning and Essential Characteristics of Global Risks in the Neo-Dependence Context]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 9 (2017): 5-10. http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2017/3.pdf
- Reznikova, N., Ivashchenko, O., and Rubtsova, M. "Global Problems as a Subject of Interdisciplinary Studies in the Focus of International Economic Security and Sustainable Development". *Ekonomika ta derzhava*, no. 7 (2020): 24-31. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.24
- Rubtsova, M. Yu., and Reznikova, N. V. "Problema pidvyshchennia produktyvnosti pratsi liudyny ta rozvytku yii kompetentnosti v umovakh robotyzatsii sfer vyrobnytstva ta posluh" [The Problem of Human's Labor Productivity Enhancement and the Development of his Competencies in the Conditions of Robotization in Production and Service Sectors]. *Efektivna ekonomika*, no. 9 (2018). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6634>
- Rubtsova, M. Yu., and Reznikova, N. V. "Problema samovyznachennia liudyny ta pohlyblennia yii kompetentsii v umovakh inkluzyvnoho rozvytku svitovoho hospodarstva: zviazok z hlobalnymi problemamy liudstva" [The Problem of Human's Self-Determination and Deepening of His Competencies in the Conditions of Inclusive Development of the Global Economy: The Relationship with Global Problems of the Humanity]. *Efektivna ekonomika*, no. 8 (2018). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6633>
- Schwab, K., and Malleret, T. "COVID-19: The Great Reset". Geneva: Forum Publishing, 2020. https://straight-2point.info/wp-content/uploads/2020/08/COVID-19_The-Great-Reset-Klaus-Schwab.pdf
- Schwab, K., and Vanham, P. *Stakeholder Capitalism: A Global Economy that Works for Progress, People and Planet*. Hoboken: John Wiley & Sons, 2021.
- Twenge, J. M. *iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy and Completely Unprepared for Adulthood – and What That Means for the Rest of Us*. New York: Atria Books, 2017.
- "World Bank. World Development Indicators". <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators#>
- "World Development Report 2016: Digital Dividends". The World Bank, 2016. <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2016>
- Watson, I. R. "Digital Natives or Digital Tribes?" *Universal Journal of Educational Research*, vol. 1, no. 2 (2013): 104-112. DOI: 10.13189/ujer.2013.010210
- White, D. S., and Le Cornu, A. "Visitors and Residents: A new typology for online engagement". *First Monday*, vol. 16, no. 9 (2011). DOI: <https://doi.org/10.5210/fm.v16i9.3171>

УДК 331.2
JEL: J16; J31
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-94-101>

ГЕНДЕРНИЙ БАЛАНС В УКРАЇНІ: ІНДИКАТОРИ, ПРОБЛЕМИ ТА ЦИФРОВИЙ ФОРМАТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

©2023 **РУДАКОВА С. Г., ЩЕТИНІНА Л. В., ПОПЛАВСЬКА О. М., ДАНИЛЕВИЧ Н. С., ЛАЗАРЄВА І. Є.**

УДК 331.2
JEL: J16; J31

Рудакова С. Г., Щетиніна Л. В., Поплавська О. М., Данилевич Н. С., Лазарєва І. Є. Гендерний баланс в Україні: індикатори, проблеми та цифровий формат забезпечення

Метою статті є дослідження теоретичних і практичних засад забезпечення гендерного балансу в країні як передумови гендерної рівності. Гендерна рівність є станом однакової доступності до ресурсів та можливостей, незалежно від статі, зокрема однакової участі в економічній діяльності та прийнятті рішень, а також станом оцінки різних прагнень і потреб рівною мірою, незалежно від статі. Забезпечення гендерної рівності в усіх сферах життєдіяльності людини також регулюється ст. 24 Конституції України, Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», ратифікованою Конвенцією МОП № 100 про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності та Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. У статті досліджено гендерний баланс на вітчизняних підприємствах. Співвідношення середньої заробітної плати жінок і чоловіків у період 2016–2021 рр. має динаміку до зменшення розриву. У 2021 р. показник гендерного розриву в організаціях України склав 70,8%. Загалом, у рейтингах за 2020 р. Україна займає 60 місце зі 160 країн. Найбільш проблемними щодо досягнення гендерної рівності в оплаті праці є такі сфери діяльності: сільське, лісове, рибне господарство, мистецтво, спорт і відпочинок, фінансова та страхова діяльність, поштова та кур'єрська доставка. В Україні, як і в інших країнах Європи, існують гендерні стереотипи професій, що обумовлено характером трудової діяльності. Більш «чоловічими» вважають сферу будівництва, транспорту, сільське, лісове та рибне господарство, а також промисловість. До більш «жіночих» сфер діяльності відносять сферу охорони здоров'я та надання соціальної допомоги. Важливим індикатором гендерної дискримінації є участь жінок у політиці. Станом на початок 2021 р. кількість жінок у парламенті складала 20,8% (у 2020 р. – 12,8%). Жінки нерідко зазнають дискримінації у співбесіді з потенційним роботодавцем. Зокрема, йдеться про безліч оголошень у засобах масової інформації щодо наймання на роботу, які містять вимоги щодо віку та статі працівника. Особливо часто застосовується відсів за статевою ознакою, коли мова йде про високооплачувані та престижні посади. Пандемія ще більш поглибила проблеми гендерної нерівності в Україні. Майже 40% опитаних жінок почали отримувати менший дохід, також зберігся розрив у 20% між зарплатами жінок і чоловіків на однакових посадах. Не менш важливу роль у встановленні гендерного збалансованого підходу у країні є знання про нього. Важливим аспектом гендерної рівності є самоосвіта та розвиток жінок. Також проблемою в Україні та й загалом у світі є забезпечення гендерного балансу в культурі тих організацій, які згідно